

Кірстен Ангерманн

КОНТЕКСТ І ТЯГЛІСТЬ. ЗМІНА ПАРАДИГМИ МІСТОБУДУВАННЯ ТА АРХІТЕКТУРИ У СХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ У МІСТІ ГАЛЛЕ (ЗААЛЕ)

DOI:10.15407/mics2022.01.352
УДК 94+72.01(430)<<1980>>

ВЕЙМАРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ БАУГАУС
[HTTPS://ORCID.ORG/0000-0002-0270-2335](https://orcid.org/0000-0002-0270-2335)
KIRSTEN.ANGERMANN@UNI-WEIMAR.DE

Анотація. У статті розглянуто зміни парадигм містобудування наприкінці існування НДР. У 1982 році було ухвалено «Принципи соціалістичного розвитку містобудування та архітектури у Німецькій Демократичній Республіці», які стали довгоочікуваним оновленням затверджених у 1950-му «Шістнадцяти принципів містопланування». Досліджено відродження ділянок у старій центральній частині міста на прикладі забудови міста Галле (Заале). Стверджується, що містопланування та архітектуру у проектах 1980-х найкраще можна пояснити двома поняттями: контекстом і тяглістю. Тож нові структури були пов'язані з минулим, але зводили й оформлювали їх сучасними засобами.

Ключові слова: містобудування, архітектура, Галле, НДР, 1980-ті.

Kirsten Angermann

CONTEXT AND CONTINUITY. SHIFTING PARADIGMS IN EAST GERMAN URBAN PLANNING AND ARCHITECTURE IN THE CITY OF HALLE (SAALE)

DOI:10.15407/mics2022.01.352
УДК 94+72.01(430)<<1980>>

BAUHAUS-UNIVERSITÄT WEIMAR
[HTTPS://ORCID.ORG/0000-0002-0270-2335](https://orcid.org/0000-0002-0270-2335)
KIRSTEN.ANGERMANN@UNI-WEIMAR.DE

Abstract. The paper gives an insight into the change of urban planning paradigms in the late GDR. In 1982, the **Principles for the Socialist Development of Urban Development and Architecture in the German Democratic Republic** formed a long-awaited update of the **Sixteen Principles of Urban Design** dated 1950. Taking the developments in the city of Halle (Saale) as a case study, the inner-city renewal areas are explored. It is argued that the urban design and the architecture of the projects of the 1980s can best be explained with the concepts of context and continuity. Thus, the new structures are linked to the past but constructed and designed with contemporary means.

Keywords: urban planning, architecture, Halle, GDR, 1980s.

ЗМІНА ПОЛІТИКИ ЗАБУДОВИ

«Шістнадцять принципів містопланування» були першою прийнятою в НДР моделлю міського планування. Уряд НДР ухвалив ці складені чиновниками у Москві принципи 27 липня 1950 року. «Шістнадцять принципів» стали першою переміною моделі міста: з модерного, структурованого та розпростороного — до компактного, де в центрі, відповідно до радянської моделі, були «найбільш важливі й монументальні споруди» (Bolz, 1951, p. 88). Утім, ці принципи були застарілими уже навіть на той час, зважаючи на «переорієнтацію будівництва» у 1954 році та перехід до промислового виробництва збірних конструкцій. На наступному етапі у сфері будівництва домінувало модерністське сприйняття міського планування та архітектури, унаслідок чого житлові комплекси розміщували у спальних районах, а відособлені громадські будівлі — у центрах міст. Цей перехід добре ілюструє Сталін-алеє, першу секцію якої зведено у монументальному класицистичному стилі, а друга, яка тепер має назву Карл-Маркс-алеє, з'єднує міський ансамбль з Александрплац (іл. 1). Загальну концепцію містопланування було розкрито у низці послідовно виданих директив, які, проте, з юридичного погляду, не мали статусу «Шістнадцяти принципів» (Betker, 2005, p. 122).

Ухвалення у 1973 році програми житлового будівництва, відповідно до якої до 1990 року мали звести три мільйони квартир, спричинило поворот у способі мислення. Тепер, також і з економічних мотивів, для розвитку міста треба було залучати і наявний житловий фонд (Junker, 1973). Плани масштабного перетворення центрів міст відклали. Нове житлове будівництво спочатку зосереджувалося у великих житлових масивах на околицях.

SHIFTING POLICIES

Issued in 1950, the *Sixteen Principles of Urban Design* represented the first urban planning model in the GDR. Pre-formulated by party officials in Moscow, “Principles” were adopted by the GDR government on July 27, 1950. The *Sixteen Principles* represent the first change of an urban model from the modernist, structured, and wide-spread city to the compact city model “with the most important and monumental buildings” in its center according to the Soviet model (Bolz, 1951, p. 88). However, in 1954, they already became obsolete with the so-called “turnaround in construction” and the shift towards industrial prefabrication. In the following phase, modernist perceptions of urban design and architecture dominated the construction scene, resulting in residential areas with housing blocks and city centers with solitary public buildings. This shift may be best illustrated by Stalinallee in Berlin with its first construction section in a monumental classicist style succeeded by its second section now called Karl-Marx-Allee that merges into the urban ensemble of Alexanderplatz. (Fig. 1) The overall concept of urban design

Іл. 1

Александрплац у Берліні, краєвид на Дім учителя і Конгрес-хол (фото FORTEPAN / Золтан Ленсє (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kelet-Berlin,_Alexanderplatz,_szemben_a_Haus_des_Lehrers._Fortepan_61105.jpg), “Kelet-Berlin, Alexanderplatz, szemben a Haus des Lehrers. Fortepan 61105”, https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/legalcode)

Щоб дати поштовх розвитку старих центральних частин міста, у 1980 році розпочалося створення нових настанов для сфери архітектури і містопланування. Після довгих дискусій у Міністерстві будівництва, у Будівельній академії («Bauakademie») як науковій установі та Спільці архітекторів («Bund der Architekten») як професійному об'єднанні, їх було затверджено 1982 року як «Принципи соціалістичного розвитку містопланування та архітектури Німецької Демократичної Республіки» (*Grundsätze für die sozialistische Entwicklung von Städtebau und Architektur in der DDR*, 1982).

У «Принципах» було сформульовано засади містобудування, які можна перефразувати так: «місто як цілісність» (і саме цей зворот

was specified in a series of successive guidelines, which, however, did not attain the rank/status of the *Sixteen Principles* from a legal point of view (Betker, 2005, p. 122).

The adoption of the housing construction program in 1973, under which 3 million apartments were to be built by 1990, led to a change in thinking. Now, also for economic reasons, the existing housing stock was to be included in urban development. (Junker, 1973) Plans for the large-scale redevelopment of city centers were suspended. However, new construction initially concentrated on large housing estates on the outskirts of the cities. In 1980, to push development in the inner cities, work began on a new guideline for architecture and urban development, which, after lengthy discussions in the Ministry of Construction, the Building Academy (“Bauakademie”) as a scientific institution and the Union of Architects (“Bund der Architekten”) as a professional association, was adopted in 1982 as the “Principles for the Socialist Development of Urban Development and Architecture in the German Democratic Republic” (*Grundsätze für die sozialistische Entwicklung von Städtebau und Architektur in der DDR*, 1982).

Fig. 1

Alexanderplatz Berlin with “House of the Teacher” and Congress Hall. FORTEPAN / Lencse Zoltán (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kelet-Berlin,_Alexanderplatz,_szemben_a_Haus_des_Lehrers._Fortepan_61105.jpg), “Kelet-Berlin, Alexanderplatz, szemben a Haus des Lehrers. Fortepan 61105”, https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/legalcode

часто вживають у сучасних працях). Увесь міський організм розуміли як щось успадковане, тому його треба оновити, долучивши те, «що вже є», яке, отже, не треба будувати наново. Тож розуміння міста було голістичним, пропагувало відхід від функціонально розмежованого міста до змішаних функцій, головним чином щоб використати наявну технічну та соціальну інфраструктуру і скоротити відстань між домом і місцем роботи. Примат економіки над проблемами архітектури та містопланування був визначальним для цих «принципів» хоча б тому, що вони мали слугувати досягненню кількісних цілей програми житлового будівництва. Утім, «принципи» не були фактичною архітектурною моделлю. Питання про те, як із погляду дизайну реалізувати бажану гармонійну комбінацію старого і нового, залишалося відкритим, особливо в умовах промислового і типізованого будівництва.

ПРИКЛАД ГАЛЛЕ (ЗААЛЕ)

Місто Галле (Заале) є універсальною і водночас специфічною ілюстрацією рішень, які запропонували містопланувальники та архітектори 1980-х для оновлення міст. Це місто було центром одного з 14 районів НДР, розташоване в промисловій зоні, де домінує хімічна промисловість. Наприкінці 1960-х для цього міста, як і для багатьох інших центрів районів, було висунуто масштабні й дещо утопічні плани, наслідком яких мала бути майже повна перебудова центру міста. Втім, ці плани так і не було реалізовано. У 1970-х стан міста був типовий для тих часів: житло зводили на околицях, а також у сусідньому містечку Галле-Нойштад. Тим

The “Principles” formulated a guide for urban planning that can be paraphrased with the catchword “city as a whole”. The overall organism of the city is understood as something inherited, as something to be renewed by incorporating the already existing structures, and thus no longer as something to be built anew. The understanding of the city was thus a holistic one: a move away from the functionally separated city toward a mixture of functions, especially in order to exploit technical and social infrastructure and to minimize the distances between home and workplace. The economic primacy over architectural and urban planning issues essentially determined the “principles” though, if only because they were to serve primarily the fulfillment of the — quantitative — goals of the housing construction program. However, the “principles” were not an actual architectural model. The question of how the desired harmonious combination of old and new was to be achieved in terms of design, especially under the conditions of industrialized and typified construction, remained open.

часом колись імпозантне старе місто занепадало, а саме Галле отримало прізвисько «сіра примадонна».

Головний архітектор міста Герхард Кребер визначив загальну концепцію образу міста. У своїй докторській дисертації «Модель міського планування для розвитку міста Галле/Заале» Кребер, перш ніж представити свою модель Галле, провів усебічний аналіз міста, в якому насамперед зосередився на його характеристиках (Kröber, 1974). Уже у вступі він окреслив суперечність між необхідністю змінити місто відповідно до вимог сучасного транспортного руху та нововиниклим інтересом соціуму до історії і минулого, а також бажанням зберегти «старі міста». Усі ці міркування вплинули на Креберову модель, основою якої є ідентичність міста. Останню він визначає, за Кевіном Лінчем, як індивідуальність або цілісність, а не як порівняння із / відповідність до чогось іншого:

«Ідентичність міста, його відмінність, виявляється не тільки у міському ландшафті, її створюють і певні характерні будівлі; проте кожне місто також має особливу структуру, притаманну тільки йому одному, яка відрізняє його від інших міст. Знову ж таки, тільки певні суттєві структурні елементи утворюють цю відмінність від інших» (Kröber, 1974, p. 122).

Наслідком такої концепції стала структурна модель міста, в якому деякі елементи його «тіла» слід було зберегти: поєднання площ Маркт і Галлмаркт, транспортне кільце навколо старого міста та радіальне розміщення вулиць із крамницями. Проте між цими фіксованими елементами Кребер бачив сучаснішу відкриту структуру забудови.

У 1976 і 1977 роках до «Загального містобудівного плану» було внесено зміни: було передбачено програми житлового будівництва, а також

THE CASE OF HALLE (SAALE)

In the 1980s, to demonstrate the solutions, planners and architects came up with plans for urban renewal, where the city of Halle (Saale) stands as a universal and yet special example. Being the capital of one of the 14 districts of the GDR, it was situated in an industrial zone dominated by the chemical industry. As for many of the district capitals, large-scale and somewhat utopian plans were drawn up in the late 1960s, which would have led to an almost complete reconstruction of the city center. Those plans were never implemented though. During the 1970s, the city was in a typical state/condition for that time: housing construction took place at the outskirts and the nearby new town Halle-Neustadt; while the formerly impressive old town of Halle lay in decay. For that reason, the city was nicknamed “grey diva.”

At the same time, Gerhard Kröber, the chief architect of the city, drafted an overall concept for the image of the city. In his Ph.D. dissertation, “An urban planning model for the development of the city of Halle/Saale,” Kröber preceded his model for Halle with

враховано міркування Кребера. У переглянутій версії бачимо чіткий територіальний розподіл: нове житлове будівництво у передмістях, а модернізація і реконструкція — у старій центральній частині міста. Вважалося, що для масштабного, «комплексного» нового житлового будівництва стара центральна частина міста надається тільки до певної міри. І хоча спочатку старе місто викреслили зі списку можливих майданчиків забудови, уже тоді можна було передбачити, що ця частина Галле стане об'єктом значних втручань. У загальному плані розвитку міста багато ділянок у центрі уже були призначені «під реконструкцію», що означало не тільки модернізацію того, що варто було зберегти, а й зведення нового житла — як на незабудованих ділянках, так і на розчищених шляхом знесення. Нові будівлі мали бути багатоповерховими, що доповнювало би виразний силует міста з його п'ятьма історичними вежами (Angermann & Hulse, 2013, p. 99).

У 1981 році містобудівний та архітектурний конкурс на забудову ділянки «Бруносварте» на південному заході старого міста знаменував відчутні зміни. Усі проекти, які посіли три перші місця і були опубліковані в журналі «Архітектура НДР», явно відмежовувалися від концепцій розвитку міста середини 1970-х. На планах (перших поверхів) — не згруповані ряди будинків, а радше структури, що нагадують периметральну квартальну забудову. Вони частково приєднані до наявних будинків, при цьому стіни будинків утворюють із прилеглими вулицями кути і криві. Їх структурують виступи та ніші, еркери й лоджії, здебільшого шестиповерхові — й усе це реалізується засобами системи збірних панельних конструкцій (Kröber, 1982). Цей конкурс можна вважати ключовим моментом у подальшому розвитку старої центральної частини Галле. Перше місце посів проект колективу авторів на

a comprehensive analysis of the city, in which he primarily asked about its characteristics (Kröber, 1974). Already in the introduction, he presents the contradiction between the pressure for change on the cities due to the demands of modern traffic and the emerging social interest in history and the past, and the associated desire to preserve the “old cities.” The basis of Kröber's model derived from these considerations is the identity of the city, which he defines according to Kevin Lynch as individuality or wholeness, and not as conformity with something else:

“The identity of a city, its distinctiveness, is expressed not only in its cityscape, which is marked by certain characteristic buildings, but each city also has a particular structure that is unique to it alone and distinguishes it from all other cities. Yet, again, it is only certain essential structural elements that constitute this distinctiveness.” (Kröber, 1974, p. 122)

Resulting from this conception is a structural model for the city in which certain elements of the city's body ought to be preserved: the connected squares Markt and Hall-

markt, the ring road around the old town, and the radial shopping streets. In between those fixed elements though, Kröber imagined a more modern and open building structure. In 1976 and 1977, revisions of the General Development Plan were made that incorporated both the housing program goals and Kröber's considerations. The revisions provided a clear territorial distribution: new housing construction to suburban areas and modernization and reconstruction to the inner city. The inner city was considered to have limited use for a large-scale, “complex” new housing construction. Although initially ruled out as a new development site, major interventions in the old town were already foreseeable at this time. In the city center, the General Development Plan already designated many areas for reconstruction. This decision meant not only the modernization of structures worthy of preservation but also the construction of new housing on vacant lots and the demolition of the existing housing stock. This new construction was foreseen as high-rise buildings, complementing the distinctive city skyline with its five historic towers (Angermann/Hulse, 2013, p. 99).

«НОВА РЕЧЕВІСТЬ» І МІСЬКА СТІНА: «БРУНОСВАРТЕ»

Забудова кварталу «Бруносварте» у 1984–1985 роках привернула увагу всієї НДР. Вульфу Брандштедтеру та його команді (Зіґрід Шталлер, Клаусу-Дітеру Вайзеру, Уве Граулю) вдалося розробити індивідуалізований проект цієї ділянки, хоча використовували вони збірні промислово виготовлені серії (Brandstädter, 1986). Вставки конічних елементів уможливили приблизне наслідування попереднього пролягання вулиць у цій місцевості. Також було додано кілька елементів дизайну, щоб адаптувати нові будівлі до довколишніх та надати цьому кварталу індивідуальності. Особливо слід зауважити: засклені лоджії, які забезпечували шумозахист квартир у південній частині кварталу, вікна яких виходили на автостраду; оздоблення верхніх поверхів червоною облицювальною плиткою, що створювало враження даху; а також еркери та вікна, що оперізували кути будівель. Більшість вікнин були темно-коричневі, натомість легкі відтінки блакитного та червоного

мали пом'якшувати сталеві рами вікон у лоджіях, що створювало контраст із теплими сірими тонами фасадних панелей із вимивного бетону. Серед будинків різної висоти були й вежоподібні структури (іл. 2).

Декодувати ці елементи можна за допомогою двох орієнтирів. З одного боку, лоджії з металевими рамами та вікна на кутах будівель можна прочитувати як віддання належного архітектурі «нової речовості» (New Objectivity) 1920-х, яка лишила свій слід на багатьох будівлях і районах міста, не тільки на цьому. З іншого, подібні до веж будівлі відсилають до колишньої міської стіни, яка проходила цією ділянкою. Утім, схема розпланування будівель тільки в загальних рисах звертається до колишніх

Іл. 2

Будинки в районі «Бруносварте» (фото Кірстен Ангерманн, 2012)

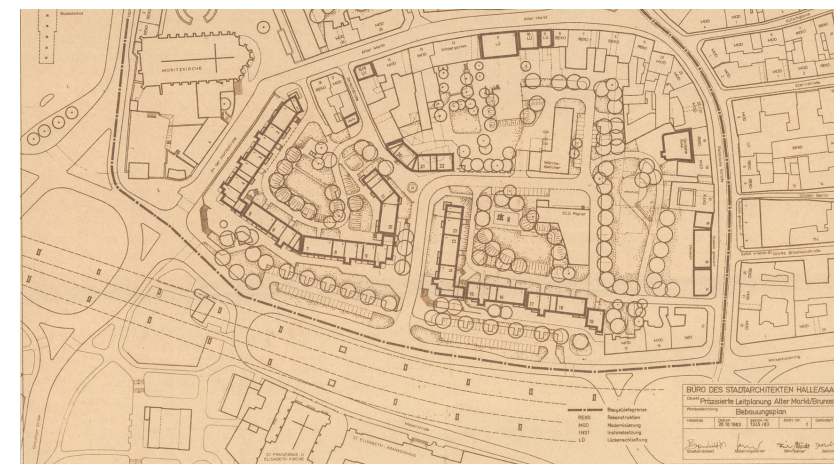
Fig. 2

Buildings in Brunoswarte. Kirsten Angermann, 2012

In 1981, a change took place with an urban and architectural competition for the “Brunoswarte” building area in the southwest of the old town. The project proposals of the three prize winners published in the *Architektur der DDR* architecture magazine set themselves apart from the development concepts of the mid-1970s. The ground plans represent perimeter-block-like structures partly connected to the existing buildings that close the street walls to the adjacent streets in angles or curves, are structured by projections and recesses, oriels, and loggias, and are on average only six stories high — and all of that within the system of prefabricated panel construction (Kröber, 1982). The competition can be regarded as a key moment for the further development of Halle’s inner city. The first-place winning entry — a design developed by the collective led by Wulf Brandstädter of Halle’s housing construction combine — was determined for execution. “Brunoswarte” advanced to become the blueprint for further urban development in Halle and initiated a change in urban planning principles. Other areas were investigated and designated construction areas during 1982. As a

структур із невеликими ділянками з двориками та прибудовами. Ба більше, через те, що було прокладено автостраду, яка з’єднувала нове місто, червоні лінії вулиць суттєво змістилися назад, порівняно з історичними (іл. 3).

СЕРЕДНЬОВІЧНА СТРУКТУРА Й ЛАМАНІ ЛІНІЇ НА ФРОНТОНАХ: «ДОМПЛАЦ»

Зону забудови «Домплац» створили у найбільш вразливій частині старого міста. Будівництво там розпочалося 1985 року і тривало до 1990-го (архітектори Вольф-Рюдігер Тедер, Крістін Габріел, Пітер Век). Зона пролягає від історичної ринкової площі до собору і замку Моріцбург (Thäder et al., 1986).

result, the entire old town and the areas adjacent to the city center were divided into 11 construction areas, where redevelopment, modernization, preservation, and new construction — orientated to the existing city layout — was planned (Angermann/Hilse, 2013, p. 101). Five areas were completed before the German reunification in 1990, two of which will be discussed hereafter.

NEW OBJECTIVITY AND THE CITY WALL: “BRUNOSWARTE”

The “Brunoswarte” area was built between 1984 and 1985 and attracted attention throughout the GDR. Even though a prefabricated building series was used, Wulf Brandstädter and his team (Sigrid Schaller, Klaus-Dieter Weiser, Uwe Graul) succeeded in achieving a differentiated design for the area (Brandstädter, 1986). By inserting conical elements, it was possible to approximately follow the former course of the streets in the area. Aiming to individualize the area, the architects added several design elements developed for these buildings. Particularly noteworthy are glazed loggias, which provided noise protection for

Іл. 3

План-схема «Бруносварте». В південній частині лінію пролягання вулиці, порівняно з історичною, відсунуто назад (Державний архів Галле)

Fig. 3

Layout plan of Brunoswarte with a setback in the south behind the historic street line. Stadtarchiv Halle

Будівлі розміщено відповідно до історичного пролягання вулиці — значно точніше, ніж у «Бруносварте». Також будинки не такі масштабні. Дахи переважно пласкі, але трапляються і мансарди. Залучено багато додаткових елементів, як-от бетонні конструкції над терасами даху, які імітують скатні дахи, й окремі входи. Особливим, утім, є те, що багато частин будинків оздоблені клінкерною цеглою. Ці частини формують осі сходів / сходових клітин, забезпечують різноманітність форм вікон і, на одній із вулиць, утворюють ламані лінії на фронтонах (іл. 4). Хоча сітка будівельних панелей на фасадах є помітною, будівлі з погляду масштабу і дизайну вписуються в контекст цього історичного осердя міста. Деякі наріжні будинки, втім, розплановано за спрощеною схемою: тут бачимо прямі кути, а не історичні нерегулярні форми плану.

Щоб безпосередньо поєднати нові будівлі з сусідніми історичними, у проміжках між панельними та історичними спорудами зводили будинки за традиційною технологією (іл. 5). У певному сенсі можна стверджувати, що встановлюється зв'язок між середньовічним розплануванням міста, деякі історичні будівлі якого збереглися донині, та до деякої міри дуже сучасним підходом, коли використано виразно постмодерні мотиви, як-от ламані лінії фронтонів (іл. 6).

ВИСНОВКИ: КОНТЕКСТ І ТЯГЛІСТЬ

Міське планування та архітектурні рішення зон будівництва у старій центральній частині Галле цілком можна описати в термінах контексту й тяглості.

Тяглість реалізовано у матеріальний і нематеріальний спосіб. Неперервність, тяглість простору помітно в конфігурації вулиць, їхньому проляган-

the apartments located directly on the high road in the south of the area, a top floor clad with red tiles to create the impression of a roof, bay window elements, and windows that go around the corner. While most of the windows were painted in dark brown, light shades of blue and red were chosen for the slender steel frame windows of the loggias in contrast to the warm grey tones of the washed concrete façade panels. The height of the buildings was varied, with tower-like superstructures. (Fig. 2)

There are two points of reference here. On the one hand, the steel-framed loggias and the windows around the corner can be read as paying homage to the architecture of New Objectivity of the 1920s that had left its mark in the city with quite a few buildings and settlements — just not at this site. On the other hand, the fort-like appearance of the buildings refer to the former city wall that ran through the site. However, the overall layout of the buildings only loosely refers to the former structures of small plots with courts and annexes. Moreover, due to the high street built to connect the new town, the new street line is significantly set back from the historical one. (Fig. 3)

ні, наріжних частинах периметральних квартальних блоків, просторових вимірах і висотності, які були збережені або принаймні орієнтувалися на колишні будівлі у цьому місці. Нематеріальна тяглість полягала у зв'язках із місцевою містобудівною традицією або з історією певної ділянки. Утім, при зверненні до місцевих традицій необов'язково було глибоко занурюватись в історію: декілька елементів апелюють до архітектури не далі як 1920-х. Також звернення до історії цього місця втілюється у нових архітектурних рішеннях, наприклад у вежоподібних верхніх поверхах «Бруносварте», які відсилають до колишньої міської стіни.

Контекст відіграє значну роль у розробленні рішень будинків і фасадів. Форму основних частин будинків обрано відповідно до архітектури довоколишнього міста, при цьому використано вертикальні формати вікон, зонування фасадів на першому поверсі, іноді навіть із магазинами та іншими приміщеннями, верхніх поверхів і дахів. Фасади часто запроєктовано у невеликому масштабі, із застосуванням різних типів поверхонь, матеріалів і кольорів, хоча вони загалом узгоджені. На жаль, усі ці зусилля було знищено «косметичними ремонтами» останніх років, коли екстер'єр будівель повністю оновився.

Контекст і тяглість вплинули на певну форму контекстуалізму, в якому враховано і історичний, і фізичний контекст. Його доповнює постмодерний метод відчужування і апропріації історичних елементів, у випадку Галле це виявляється у застосуванні ламаних ліній фронтонів як історичного шифру та водночас сучасного елемента. Отже, цієї «присутності минулого» досягнуто сучасними засобами: вона неначе перевстановлює зв'язки з історією, які попередня модерна епоха нібито розірвала.

MEDIEVAL STRUCTURE AND BROKEN PEDIMENTS: “DOMPLATZ”

The construction area “Domplatz” was built in the most sensitive area of the old town. Built from 1985 onwards and subsequently completed until 1989 (architects: Wolf-Rüdiger Thäder, Christine Gabriel, Peter Weeck), it stretches from the historic market square to the cathedral and Moritzburg castle (Thäder et al., 1986). The buildings follow the historic course of the street much more closely than in the “Brunoswarte” area. They are smaller in scale, too. The roofs are predominantly flat, but there are also mansard roofs. Many extra elements have been incorporated, such as concrete slats over the roof terraces to imitate a pitched roof or individual entrances. Special, however, are the many parts of the buildings in clinker brick. They form staircase axes, provide for diverse window shapes, and form broken pediments in one of the streets. (Fig. 4) Although the grid of the panels is visible throughout the façades, the buildings seem to fit into the context of the city's historic core — in terms of scale and design. At some corners though, the city layout is simplified, using a rectangular angle rather than the irregular shapes of the historic ground plan. To achieve a direct connection to the neighboring historic

Іл. 4 →

Будівлі по Гросе Клаусштрассе, з виразно ламаними лініями фронтонів (фото Кірстен Ангерманн, 2013)

Іл. 5 ↓

Оштукатурена цегляна будівля гармонізує розрив між панельним будинком (у центрі) та історичним будинком Вільшесльма Фрідсмана Баха (фото Кірстен Ангерманн, 2013)

Fig. 4 ↑

Buildings in Große Klausstraße with distinctive broken pediment. Kirsten Angermann, 2013.

Fig. 5 →

A plastered brick building (center) is harmonizing the gap between the panel façade and the historic "Wilhelm-Friedemann-Bach-house". Kirsten Angermann, 2013

Іл. 6

Схема зони забудови «Домплац», де нові будинки введено в історичну структуру міста (Державний архів Галле)

Fig. 6

Layout plan of the construction area "Domplatz" with the new buildings inserted into the historic city structures. (Stadtarchiv Halle)

REFERENCES

- Angermann, K., & Hilse, T. (2013). *Altstadtplatten: "Komplexe Rekonstruktion" in den Innenstädten von Erfurt und Halle*. Verl. der Bauhaus-Univ.
- Betker, F. (2005). "Einsicht in die Notwendigkeit". *Kommunale Stadtplanung in der DDR und nach der Wende 1945–1994*. Steiner.
- Bolz, L. (1951). *Von deutschem Bauen: Reden und Aufsätze*. Verl. der Nation.
- Brandstädter, W. (1986). Innerstädtischer Wohnungsbau Brunos Warte. *Architektur der DDR*, 35 (6), 330–336.
- Grundsätze für die sozialistische Entwicklung von Städtebau und Architektur in der DDR. (1982, May 29). *Neues Deutschland*, 9–10.
- Junker, W. (1973). *Das Wohnungsbauprogramm der Deutschen Demokratischen Republik für die Jahre 1976 bis 1990. 10. Tagung des ZK der SED 2. Okt. 1973*. Dietz.
- Kröber, G. (1974). *Ein städtebauliches Leitbild für die Entwicklung der Stadt Halle/Saale* (PhD thesis, Martin-Luther-Universität). Halle-Wittenberg.
- Kröber, G. (1982). Wettbewerb "Brunoswarte-Moritzzwinger" in Halle. *Architektur der DDR*, 31 (6), 329–334.
- Thäder, W.-R., Gabriel, C. & Weeck, P. (1986). Umgestaltung des innerstädtischen Baugebietes Domplatz. *Architektur der DDR*, 35 (6), 346–347.

buildings, the gaps between panel buildings and historic ones are filled in with traditionally constructed houses. (Fig. 5) In a way, a connection is made between a medieval city layout with partly still existing historic buildings on the one hand and a partly very contemporary design on the other which uses such a strong postmodern motif as the broken pediment. (Fig. 6)

CONCLUSION: CONTEXT AND CONTINUITY

The urban and the architectural design of the inner-city construction areas in Halle can be adequately described in the terms of context and continuity.

Continuity is kept in a tangible and an intangible way. There is a continuity of space as the profiles of the streets, their course, corners of perimeter blocks, spatial dimensions, and heights were preserved or at least oriented on the preceding buildings. An intangible continuity is represented by the linking to local building traditions or the history of the individual building site. However, the local tradition does not have to go far back in history as there are several elements relating to the architecture of the 1920s. But also, the history of

the site was implemented in the new designs — the tower-like upper floors at Brunoswarte resembling the former city wall would be only one example.

For the actual design of the buildings and façades, context plays a major role. The bodies of the buildings are shaped according to the surrounding city, using vertical window formats, zoning the façades in the ground floor — sometimes even with shops and other facilities — upper floors and roof. The façades are then designed small-scaled with varying surfaces, materials, and colors yet retaining an overall unity. Unfortunately, those efforts have been obliterated by refurbishments in recent years that completely renewed the exterior.

Both context and continuity result in a form of contextualism that considers the historical context as well as the physical one. It is complemented with the postmodern method of alienation and appropriation of historic elements, here specifically the broken pediment as a cipher for a historic and at the same time contemporary element. Hence, this "presence of the past" is achieved by contemporary means — as if to re-establish the links to history that modernity had previously supposedly cut.